

Konferanse 21. april 2008:

”Kommunesektorens rolle i en globalisert verden”

Et samarbeid mellom UD/Refleksprosjektet, KR D, KS, KS Konsulent, Norad og Fredskorpset

Sesjon 1: Internasjonale forpliktelser—kommunalt ansvar?

Innledere: Jan Erik Grindheim, førsteamanuensis, UiA, rådgiver, Oslo Teknopol
Jarle Trondal, professor, UiA, tilknyttet forsker, ARENA/UiO
Per S. Sørensen, ordfører, Kristiansand kommune
Åse Erdal, leder, KS' Brusselkontor
Øivind Lågbu, politisk redaktør, Fredrikstad Blad

Ordstyrere: Aina Simonsen, direktør KS Europa
Øyvind Lyngen Laderud, rådgiver, rådmannens stab, Kristiansand kommune

Hvordan utnytter kommunesektoren handlingsrommet EØS-avtalen gir?

- Det er generelt for lite debatt om EØS-avtalen i det norske samfunnet.
- Deltakelse er hindret av kunnskapsmangel. Begrensede muligheter grunnet manglende kompetanse i administrasjonen.
- Oppfatning om at Norge oppfyller for raskt og servilt, samtidig er den norske kommunesektoren veldig aktiv i programsamarbeid.
- KS har mange gode EØS-kurs.
- EØS-regelverket følges opp tett i kommunene, men det er viktig å videreutbygge kontaktpunktene mellom forvaltningsnivåene.
- Det handlingsrommet EØS-avtalen gir blir generelt utnyttet for dårlig. Kommunesektoren må i større grad våge å utnytte det handlingsrommet og de muligheter, også for unntak, som EØS-regelverket gir.
- Mulighet for å knytte seg opp mot nettverk, prosjekter etc.
- Hvis man går riktig til verks kan man påvirke kommisjonen.
- Viktig med tidlig påvirkning gjennom bruk av lobbykanaler. Dette kan bidra til koordinering av norske interesser i en tidlig fase.
- Må bruke bredden av kanaler.
- Kommunesektoren bør gå rett ut, ikke gå via staten.
- Bevisstheten er på vei opp.
- Rådmannen bør vise de positive mulighetene og ikke bare de negative.
- Felles ansvar for å øke engasjementet.

Hvordan utnytter nasjonale myndigheter kommunenes kunnskaper og innspill?

- Blir utnyttet i for liten grad.

- Mange konkrete innspill utnyttet godt.
- Det kan være en ide å utvikle ”tenketanker” med sikte på kunnskaps- og erfaringsoverføring fra kommunalt til statlig nivå. Man må tørre å diskutere med kommunene før staten selv har tatt standpunkt. Kommunesektoren har ofte mer informasjon enn staten.
- Hvorfor rekrutteres nasjonale eksperter til EU-kommisjonen i Brussel ”bare” fra sentralt nivå/departementene?
- KS må utfordres med sikte på å forbedre dialogen mellom statlig nivå og kommunesektoren.
- Det er oppsiktsvekkende at kun 44 % i KRD har kontakt med kommunesektoren og at kun 57 % synes det er interessant.
- Det er forskjell på landsdelene når det gjelder å få gjennomslag for synspunkter hos sentrale myndigheter. Nord-Norge ser ut til å lykkes best.
- Det er viktig å utvikle faste møtemønstre mellom UD, KRD, KS og kommunesektoren.
- Sektoren trenger en kontaktflate mot departementet som er toveis.
- Den prosessen som ble etablert for å ta kommunal sektor med i å utarbeide innspill til, og fremme synspunkter på, EUs grønbok om maritim politikk kan tjene som et godt eksempel på hvordan nasjonale myndigheter kan trekke på kommunesektoren i viktige saker.
- Etablere EØS-forum med blant annet utvalgte kommuner.

Hvordan kan kommunenes internasjonale engasjement bidra til å styrke både den samlede norske innsatsen utad, og den lokale og regionale utvikling i Norge?

- Kommunesektoren bør bruke de kanaler som finnes for å påvirke, inkludert interesseorganisasjoner. Internasjonal aktivitet er en mulighet for å forene ulike sektorer i samfunnet.
- Viktig å se på internasjonal aktivitet som virkemiddel og ikke et mål i seg selv.
- Det internasjonale perspektivet må integreres enda bedre i kommunesektorens virksomhet.
- Utvikler forståelse, bevisstgjøring, nye markeder, impulser og et mer åpent samfunn. Uformelle kontakter er viktig.
- Det trengs bedre kunnskapsutvikling på tvers av forvaltningsnivåene.
- Det må etableres et bedre samspill med berørte departementer.
- De etablerte regimer for kontakt mellom forvaltningsnivåene er ikke kraftfulle nok.
- Det må arbeides mer aktivt med sikte på bevegelse bort fra tradisjonell bistandstenkning til felles utviklingsprosjekter.
- Ildsjelene i kommunene driver arbeidet, men det må forankres på administrativt nivå. Må ha en administrasjon ute med kompetanse.
- Utnytte mulighetsrommet og felles utvikling, fra bistand og forpliktelser.
- Bruk kommunene mer ift. EUs nye medlemsland.
- Det må bli økt fokus på kommunale saker, ikke bare på regionale spørsmål.
- Kan UD/ambassadene være døråpner for norske kommuner?
- Større fokus på kommunesaker i stedet for regionsaker ved EU-delegasjonen i Brussel.

Sesjon 2: Kommunenes nord/sør-engasjement

Innledere: Poul Engberg-Pedersen, direktør, Norad
Tor Elden, direktør, Fredskorpset
Fredrik Gulbranson, rådmann, Flora kommune
Erling Bøhle, ordfører, Melhus kommune

Møteleder: Øystein Haugen, leder av internasjonale prosjekter, KS

Hvordan oppnår man en vinn-vinn-situasjon i kommunenes nord/sør-engasjement?

- Det må formuleres klare mål for engasjementet.
- Engasjementet må være klart og godt forankret hos begge parter.
- Det må være gjensidighet og likeverdighet mellom partene.
- En må være innforstått med at "ting tar tid".
- Begge parter må ha gode kunnskaper, og realistiske forventninger, om hvilke ressurser som foreligger.
- Det må utvikles strategier for engasjementet.

Hvordan kan en samarbeide praktisk?

- Det må foreligge et klart avtalegrunnlag.
- De økonomiske verktøyene må søkes utnyttet optimalt.
- Det er viktig å inkludere ungdommen i samarbeidet.
- Det er viktig at samarbeidet får en "folk-til-folk-dimensjon".

Kan det gis eksempler på varige resultater som man kan bygge videre på?

- Det utvikles gjerne vennskap, og dette må pleies og tas vare på med sikte på senere og videre innsats.
- Kommunesektoren får gjennom slikt engasjement økt kompetanse, utvikler språkferdigheter og får mye erfaring om andre lands kultur og tradisjoner.
- Slikt engasjement gir kommunesektoren en form for global ansvarsfølelse.
- Slikt engasjement kan tjene til å "integrere nordmenn i verden."

Sesjon 3: Samarbeid i nærområdene

Innledere: Tore Gundersen, utviklingssjef, Finnmark fylkeskommune
Eldri Langåker, fagsjef i Internasjonalt kontor, Oslo kommune
Bjarne Stabæk, spesialrådgiver, Buskerud fylkeskommune

Møteleder: Arne Øren, tidligere fylkesordfører i Østfold fylkeskommune og leder av det norske formannskapet i BSSSC

Hvorfor skal kommunesektoren engasjere seg internasjonalt?

- En viktig forutsetning for slikt engasjement er riktige holdninger, og disse må skapes.
- Bidrar til positiv holdningsdannelse og større perspektiv for ansatte og innbyggere, spesielt for barn og unge.
- Kommunesektoren har en egeninteresse i å engasjere seg internasjonalt, og dette kan fremheves i større grad. Blant annet øker kommunenes samlede kompetanse gjennom internasjonalt arbeid.
- Mange kommuner sliter med å få arbeidskraft; internasjonalt engasjement kan bidra til å møte denne utfordringen.
- Internasjonalt engasjement gir kommunesektoren kompetanse og muligheter for videre utvikling.
- Internasjonalt engasjement gir kommunesektoren et grunnlag for perspektivutvikling.
- At anslagsvis 40-50 % av kommunesektorens arbeidsoppgaver og forpliktelser er EØS-relatert, er i seg selv en klar motivasjon for å engasjere seg i internasjonale spørsmål.
- Det er motiverende i seg selv at mange av rammebetingelsene for kommunesektoren bestemmes internasjonalt.
- Grenseregionale kommuner har svært mye å hente på grenseregionalt samarbeid. Vinn-vinn situasjon også innenfor tjenesteproduksjon, felles nærområde og felles naturressurser.

Hva er de største mulighetene og hindringene for internasjonalt samarbeid i nærområdene?

- Å løse de mange utfordringene i verden krever samarbeid over landegrensene.
- Internasjonalt samarbeid gir konkret prosjekterfaring.
- Internasjonalt samarbeid gir økt innsikt og større selvinnsikt i møtet med kommunesektorens egne utfordringer på hjemmebane. Større åpenhet for endringer i egen kommune.
- Den nye tid krever samarbeid.
- Kommunesektoren får gjennom internasjonalt samarbeid gode eksempler på ”best practice”.
- Rammene for internasjonalt samarbeid blir gradvis forbedret, noe som til dels skyldes stadig utvikling av kommunikasjon.
- Grenseregionene/kommunene kan i fellesskap løse utfordringer som berører et større område, eks. forurensing, samferdsel etc.
- Det er en klar hindring at kommunesektoren må stable egenandeler på bena i prosjekt- og programsamarbeidet.
- Mange, særlig små kommuner, har ikke kompetanse til å utarbeide søknader til deltakelse i til eksempel INTERREG. Regelverket er ofte komplisert.
- Slik kompetanse bør kunne skaffes til veie av KS, eventuelt av konsulenter og ved mulig etablering av ”kompetansebanker”.
- Ting tar tid, og gløden kan lett forsvinne dersom det blir mangel på fremdrift.
- En skal ikke undervurdere vanskelighetene knyttet opp til ulikt regelverk i forskjellige land; også de nordiske land har i så måte grensehindringer.

- Det kan i noen tilfeller skorte på ”legitimitet” ved at det utvises manglende forståelse for ressursbruk i utlandet dersom denne settes opp mot uløste oppgaver i egen kommune.
- Samarbeidet må være forankret i politisk ledelse og hos rådmannen.
- De prosjektansvarlige må være opptatt av å dele sin viten og erfaring.
- Urealistiske økonomiske forventninger hos motparten i samarbeidet kan være en stor utfordring.
- Det forekommer ”mentale sperrer” mot samarbeid.
- Manglende respekt for ulike kulturer kan også utgjøre en utfordring.

Hvilke former for internasjonalt samarbeid egner seg best for å tilføre kommunen økt kunnskap og kompetanse?

- De europeiske samarbeidsprogrammene egner seg godt.
- Interesseorganisasjoner kan med fordel trekkes mer aktivt med i utvikling av samarbeidet.
- Det må etableres nettverk for samarbeid på avgrensede områder, eks. fag.
- Samarbeidet kan med fordel samles i større enheter og nettverk, ved til eksempel at kommuner slår seg sammen. Systematisk og planlagt tilnærming som koordineres av for eksempel KS eller UD.
- Kommunesektoren må, som sektor, i større grad arbeide henimot økt samlet tilnærming i det internasjonale samarbeidet, også slik at det oppnås større koordinering.
- Det må utvises stor grad av ydmykhet for oppgavene, og motparten må ikke undervurderes, men vises respekt.
- Et motto kan være: ”Ingen er sett før en er sett av den andre”.